

Trillingarna Sandell i Adolfsborg

Joakim Johansson

Familjen Sandell var en stor familj. Förutom far och mor så var det tretton barn. Familjen bodde först vid Edsberga för att sedan flytta till ett egna hem som låg på en ekbeklädd kulle vid nuvarande Munkhagsgatan. 1908 blev de omskrivna i tidningen när det för ovanlighetens skull föddes trillingar.

Det hela började år 1889 när Adolf Petterson blev antagen som soldat n:o 17 för Första Livgrenadjär Regimentet, Stångebro Kompani, Edsberga Frälsegård i Landeryd socken och fick soldatnamnet Sandell. Han var född 1869 vid Åby i Vårdsberg. Soldattorpet han fick flytta in i låg 600 meter sydöst om Edsberga och om man åker vägen mot Sturefors och tittar till vänster så finns torpgrunden kvar i en hage nära åkern mot Bogestad.

År 1895 gifte Adolf sig med pigan Amanda Pettersson. Hon var född 1872 vid Sinnerstad i Bankekind och hade varit piga vid Edsberga Frälsegård i ett år. Nu flyttade hon in i soldattorpet där fem barn kom till världen. 1904 gick flytten till S:t Lars socken och till det nybyggda egna hemmet som fick namnet Adolfsborg. 1906 föddes Ture och 1908 blev det nog lite av en chock när det föddes trillingar. De fick namnet Karl, Nils och Sven. Ytterligare syskon var dock att vänta, 1909 föddes Knut och 1911 föddes Elving, 1914 föddes Folke Tolving och 1915 föddes Margit.

Adolf och Amanda Sandell med de två äldsta barnen på var sin stol; Oskar född 1896 och Helga född 1898. På bordet troligtvis Axel född 1900 och enligt uppgift ska det vara Ebba som sitter i knäet. Hon var född 1904. Oklart varför inte Elias född 1901 är med. (Foto från Barbro Sandell)

Trillingfödseln väckte stor uppståndelse och en insamling startades, vilket gick att läsa om i tidningen Östgötaposten den 20 mars 1908:

"Till barmhertiga medmänniskor anhålla vi härmed få rikta några ord.

På ett litet egna hem, utbrutet från Spångerum bortom Tannefors, bor f.d. grenadieren P. A. Sandell med hustru och barn. Makarnes flit och ordentlighet ha skapat det egna hemmet, som dock ännu är långt ifrån afbetalt. För omkring en vecka sedan fick denna familj på en gång mottaga en ökning i barnskaran af tre barn, som fortfarande alla lefva och äro friska. Först funnos sex barn, nu äro de nio och det äldsta endast 11 år. I ett sådant hem ligger ju den största vikt på hustruns arbetskraft, men man kan ju så väl förstå, att modern i detta fall blir helt upptagen af barnskaran och sannerligen hvilans stunder bli ändå icke många eller långa. Bekymren och nöden stå för dörren och det genom slit och mödor vunna egna hemmet är i fara.

I ett dylikt fall bör det emellertid ej saknas en hjälpande hand från medmänniskor, som känna och förstå hvad det här gäller. Skräddaremästaren J. A. Landberg härstädes, hvilken sommartid varit och är granne till den omtalade familjen, har tagit initiativ till en insamling för denna och anteckningslistor finnas utlagda såväl i hr Landbergs affär, Storgatan 10, som på denna tidnings kontor och i Henr. Carlsons bokhandel.

Vi hoppas, att många familjer här i staden och inom S:t Lars församling vilja bidra till denna insamling."

J. A. Landbergs skrädderiaffär, Storgatan 10 i Linköping. Skräddarmästare J. A. Landberg till höger. (Joakim Johansson)

Den 18 oktober 1912 kunde man läsa följande reportage i tidningen Östgöten:

Det var bara att taga vägen förbi Tinnerbäcken utåt Tannefors till. Cykeln rullade förbi Risbrinken, där man stod i långa rader och langade kolrötter, som samlade sig i väldiga högar. Och sedan förbi alla små, trefliga husen och villorna, som de sista åren skockat sig i sådana djupa led – på vänster hand från vägen och ända ned till Stångån (dagens Hejdegården förf. anm.). På andra sidan Tannefors öppnar sig utsikten ned mot och på andra sidan ån, hvilken man anar sig till genom en roddbåt, som, till synes, spatserar omkring på torra landet. En och annan taggig buske ger en allt emellanåt ett nyp, där vägen går vidare mot Ekholmen.

Här måste det vara någonsta'ns. Jag gör väl ett försök däruppe. Det ligger – mellan vägen och ån – en liten kulle med tre, fyra gröngult höstklädda ekar och ett par granar till omväxling. Och på kullen en liten treflig, envånings stuga, röd och hvit och med förstugukvist. I backslutningen skymtar dörren till källaren med ett par lifligt diskuterande hönor på taket.

"Är det här Sandell bor?"

"Joho, det är det visst det", svarar en kraftig, gemytligt leende kvinna – mor i huset – som med uppkafade ärmar sysslar med någonting en bit från stugan. "Men – – –"

"Har ni far hemma, och trillingarna och alla de andra barnen? Jag ville knäppa af Er allesammans och prata med Er lite grann."

Ja, far han var nu ute på arbete och äldste sonen är ute och tjänar, fastän inte så långt borta. Och så blef det öfverenskommet, att jag skulle komma igen på söndag, så skulle familjen vara fulltaligt församlad.

”Nu kommer han”, var det första jag hörde, när jag på sönda’n knogade uppför backen, och i ett huj var hela skaran på sju, åtta stycken inne hos mor för att tala om mitt antågande.

Sedan jag hälsat på pappa själf, en 43 års man med arbetets präktiga insegel i gestalt och uppsyn, och på den fryntliga husmodern, som är ett par år yngre, ta vi så ut hela barnskaran på elfva – säger elfva – stycken och radar upp dem framför kameran. Det är verkligen en ståtlig samling detta, från äldste sonen, Oskar, som nu är 16 år, ända ner till den 1 ½-åriga Elving, som från mammas arm med uppenbart intresse följer experimentet. Hufvudpersonerna äro emellertid de 4-åriga trillingarna Nils, Karl och Sven, eller, som de själfva kalla sig, Nilsson, Karlsson och Svensson. De väckte förresten, som Ni kanske komma ihåg, ett berättigadt uppseende, redan då de först visade sig på krigsskådeplatsen.

När alla ha fastnat på plåten, skall han ovillkorligen in och ha en kaffetår för besväret. Det är enkelt, snyggt och rent därinne i kammaren: de blommiga tapeterna skymms här och där af ett enkelt krukblomster. Gardinerna täfla med bordduken i hvithet, vid ena fönstret står väfstolen med arbetet snart färdigt och så sist den allra bästa prydnaden, denna väldiga skara af småfolk, som bokstavligen fyller rummet.

Så börjar intervjun. Mor talar mest, utifrån köket, där ”Sara” redan kuttrar. Och nu får jag höra upprullad, utan jämmer och pjunk, en bit lifsskildring, som Ni kan ha godta f att taga vara på lite hvar.

För åtta år sedan kom familjen hit, till Adolfsborg, som är ett eget hem på 4 ½ tunnland. Knappt var det och knappt blef det. 30 tunnor säd i genomsnitt om året. Men hvad förslog det åt så många. Det var redan då, utom föräldrarna, Oskar, Helga och Axel, Elias, Ebba, Ture och Karl. Så kom Nils, Sven och Knut på en gång, och hälsade på. Mor var sjuk och far modfällad, den enda gången, som det har händt, har jag hört. Men trillingarna voro duktiga: de skaffade med tillhjälp af snälla människor mellan 1,400 och 1,500 kr. i huset i ett slag. För att inte tala om alla koffertar och lådor, som döko upp från alla håll. De kommo både nära och långt ifrån med kläder och mat. Trillingarna hjälpte också till att styra om ett egnahemslån, hvilket – huru egendomligt det än kan synas – förut hade varit omöjligt. Nu kunde man betala af 1.000 kr på köpeskillingen, hvilken belöpte sig på 4,080 kr. Det ljusnade ett ögonblick.

Men hvad tror herrskapet det kostar i svett och möda, omtänksamhet och sömnlösa nätter att hålla 10 st. och snart en till med kläder och mat? Det blef att hugga i, om möjligt kraftigare än förut. Far hålls ute om dagarna; han har ladugården med två kossor, en inte alltför kraftig häst, en gris och några höns på sin lott. Mest gäller det att få arbeta borta så mycket som möjligt är. Det blir ändå inte mycket med det klingande. Om vintern köper han upp, då och då, en låda sill eller strömming och far omkring och säljer ut. Sommartiden är det mest att hjälpa grannarna. Ibland blir det en slant, ibland tillåtelse att beta korna på någon vall.

”Ja, korna, ja”, säger mor utifrån köket, ”hur skulle det gå, om en inte hade dom. Det varsnar en allt, när en sinar. Afbetalningar och ränta på lånet och så skatten, som ensam går till ungefär 25 kr., det är det värsta i alla fall, ty då skall det vara reda penningar.”

”Till allt det där behöfde jag 170 om året”, flikar far in och suckar. ”På hela sommaren kan jag tjäna en 40, 50 kr. och resten af året därefter. Så då kan en förstå. Hade jag inte en så’n rejäl hustru, som sliter och står ifrån morgon till kväll och för det mesta en god del af nätterna, så vore vi på fattighuset för länge se’n. Hon väfver och syr åt alla barnen, lappar och lagar, och stickar och stoppar för att hålla kölden borta från de små kräken”.

”Ja, men det har då heller aldrig varit någon skavank på hälsan på dem, som väl är, och jag kan väl inget roligare arbete få”, och då lyser det af glädje i mors ögon, då hon ser sig omkring på hela hopen, där den står i sina hela och rena kläder. ”Men det förstås, att nog lefver de ibland, så det förstår, men jag har god hjälp av Helga. Hon står i som en redig människa, fastän hon inte äldre är.”

"Och Oskar då?"

"Ja, han knogade nere på 'Gripen' ett tag och i Risbrinken, men nu har han fått ge sig ut och tjäna."

Nu kommer kaffet på bordet, till stor förnöjelse för lille Elfvig, som krupit upp i pappas knä.

"Det blir svårt i år", säger Sandell lugnt, "för allt regnets skull. Det blir att köpa 100 kg. mjöl i månaden och jag är allaredan skyldig handlarn Och barnen behöfver skor med."

"Aja, men det går allt, ska du få se. Nu tycker jag Ni skulle tala om något annat", föreslår den kvinnliga omtänksamheten.

"Apropos det, hur är det med Dahlbeck, är han framme än?"

"Jaså, Sandell läser tidningarna och är intresserad?"

"Ja, det har jag nog se'n jag var knekt. Jag har brukat ha 'Corre' om åren, men 1:sta okt. tog det slut med pengarna."

Se'n blef det prat om Dahlbeck och mycket annat och se'n tog vi oss, far och jag, en sväng på "egorna".

Jag hade så mycket i tankarna när jag for hemåt, så jag höll på att köra i diket många gånger. Jag tänkte på de 40 kronornas inkomst på en hel sommars arbete och på de 170 kronorna, som skulle ut, och på den lugna tillförsikten i mors fryntliga ansikte och på att det nog behöfde halfsulas ett par skor om da'n i det huset och på mycket, mycket annat. Jag undrade på, huru dessa människor kunde hålla ut och inte förlora modet.

Och till slut kom jag att tänka på att af de elfva barnen äro nio pojkar, som med tiden skola tjäna under fanorna. Bli både de och systrarna af föräldrarnes sinnelag, så torde därmed vara nog sagdt.

-man.

De tretton syskonen Sandell:

Oskar	1896–1919, död i lungtuberculos
Helga	1898–1976
Axel	1900–1951
Elias	1901–1980
Ebba	1904–1993
Ture	1906–1991
Karl	1908–1976
Sven	1908–1975
Nils	1908–1978
Knut	1909–1984
Elving	1911–1976
Folke	1914–1949
Margit	1915–2000

Tvillingarna Sandell vid Adolfsborg 1930- eller 40-tal.
(Foto från Barbro Sandell)